

voorbeelden geven van zulke gevallen, waarin dat vermogen het duidelijkst zich vertoont.

Onder de ongewervelde dieren nemen de bijen in dit opzicht de eerste plaats in. De honigbij vliegt van de eene bloem naar de andere, daarbij allerlei omwegen en zigzags en spiralen makende; zij vindt haar korf terug op zeer grooten afstand; zij vliegt terug in een rechte lijn, langs den kortsten weg. Het is zelfs door hun vertrouwen op dat feit, dat de bijenjagers of bijzoekers de zitplaats van een zwerm ontdekken: zij laten na elkander twee bijen vliegen, van twee vrij ver van elkander gelegen punten, en nemen waar op welke plaats de twee lijnen van de vlucht der bijen elkander snijden: de zwerm wordt altijd op het snijpunt gevonden.

Bij de visschen is dit vermogen van orientatie minder bestudeerd dan bij de hogere gewervelde dieren. Evenwel, ziet men niet den zalm elk jaar op dezelfde plaats in de rivier kuit schieten, en gemakkelijk, na maanden en jaren zelfs, in de vele bochten en kronkelingen der rivier den weg vinden naar de beek, die hem heeft zien geboren worden? De aal trekt rechtstreeks naar zee over groote afstanden; de alen van het meer van Comachio bij Venetie, kruipen over het land en trekken naar de zee in het donker van den nacht, dwars over velden en wegen, ofschoon de plaats waar zij zeewater zullen vinden, haar zekerlijk onbekend is.

Warden verhaalt een nog karakteristieker geschiedenis. In de maand Juli van 1758 was de rivier de Connecticut buitengewoon laag, door de groote droogte in dien tijd. Een vijver van 7 tot 8 vierkante kilometer droogde volkomen uit. Die vijver diende tot woonplaats van duizenden kikvorschen, die weldra vreeselijk leden door den dorst, en de naastbij zijnde rivier stroomde op 8 kilometer afstand. Op zekeren nacht ging deze heele troep kikvorschen op reis om water te vinden: zij trokken door een dorp, en maakten zooveel leven dat de slaap der bewoners er door gestoord werd.

Dat orientatie-vermogen, die orientatie-zin schijnt bij sommige dieren reeds bij de geboorte te bestaan, zonder dat eenige individueele ondervinding mogelijk was. Humphrey Davy verhaalt dat een van zijn vrienden eens, in het zand van het strand van het eiland Ceylon, eenige krokodil-eieren vond. Hij was nieuwsgierig wat er gebeuren zou, als hij er een van aan stukken brak. Hij deed het, zag den jongen krokodil er uit komen en onmiddellijk rechtstreeks naar zee loopen.

Over het trekken van vogels spreken wij hier niet; die dingen zijn tegenwoordig genoeg bekend en wij komen er straks toch even op terug. Slechts melden wij hier een feit, dat des te belangrijker is, omdat het geen betrekking heeft op een diersoort die trekt of verhuist. Een valk, door den gouverneur van de Canarische eilanden gezonden aan den hertog De Lerma in Andalusië, was niet zoodra losgelaten, of hij vloog terug naar zijn oude woning: in den korten tijd van zestien uur was hij terug uit Andalusië op Teneriffe, waar hij uitgeput van vermoeienis aankwam, zoodat hij zich met de handen liet grijpen.

Bij de zoogdieren heeft men de voorbeelden voor het grijpen. Iedereen